C/2025/103

10.1.2025 г.

Становище на Европейския икономически и социален комитет

Допълнителни съображения относно икономическата политика на еврозоната за 2024 г.

(становище по собствена инициатива)

(C/2025/103)

Докладчик: **Petru Sorin DANDEA**

Решение на Пленарната асамблея	21.3.2024 г.
Правно основание	Член 52, параграф 2 от Правилника за дейността
Компетентна секция	„Икономически и паричен съюз, икономическо и социално сближаване“
Приемане от секцията	11.10.2024 г.
Приемане на пленарна сесия	23.10.2024 г.
Пленарна сесия №	591
Резултат от гласуването („за“/„против“/„въздържал се“)	246/1/6

1. Заключения и препоръки

1.1. ЕИСК счита, че укрепването на фискалната координация между държавите членки от еврозоната е от решаващо значение за гарантиране на реална възходяща конвергенция, стабилност и устойчивост. Това може да включва по-тясна координация на националните бюджетни политики, както и обсъждане на възможността за съвместни фискални инструменти. В този смисъл ЕИСК счита, че NextGenerationEU доказа своята значимост и препоръчва подобни инструменти да бъдат част от бъдещата МФР. Освен това ЕИСК настоятелно призовава както на национално равнище, така и на равнището на ЕС фискалните въпроси да бъдат разглеждани в перспективата на устойчивостта и да се създаде фискално пространство за бъдещи сътресения.

1.2. ЕИСК призовава за колективни действия относно определянето на начина, по който да бъде завършено изграждането на финансовия съюз. Малките размери и фрагментацията на капиталовите пазари в ЕС карат инвеститорите да преминават на други глобални пазари, по-специално на пазара в Съединените щати. В този контекст ЕИСК счита, че завършването на изграждането на съюза на капиталовите пазари е приоритет. Стабилността на финансовия пазар и всеобхватната защита на потребителите, обаче, ще бъдат от решаващо значение.

1.3. Съществуващите различия в банковата нормативна уредба и практика в държавите членки водят до финансова фрагментация и възпрепятстват ефективното мобилизиране на финансовите ресурси, по-специално когато става въпрос за финансиране на важни инфраструктурни проекти на европейско равнище. При това, завършването на изграждането на банковия съюз трябва да бъде приоритет за новия мандат на Европейската комисия.

1.4. ЕИСК счита, че би трябвало да се изготви план с мерки за ускоряване на реалната конвергенция, а политиката на сближаване би трябвало да продължи да заема централно място в МФР.

1.5. Комитетът вярва, че ЕС трябва да увеличи максимално конкурентното предимство, предлагано от единния пазар. ЕИСК подкрепя инициативата на Европейската комисия за намаляване на изискванията за докладване с 25 %, тъй като тези изисквания са една от основните пречки пред устойчивия икономически растеж. Намаляването на бюрокрацията и опростяването на административните процедури ще стимулира европейския стопански сектор и ще го направи по-ефикасен и ефективен. Това, обаче, не трябва да бъде за сметка на социалните и екологичните стандарти, както и на правата на работниците и потребителите.

1.6. Един от най-големите недостатъци на еврозоната е липсата на вдъхващ доверие процес на вземане на решения. ЕИСК счита, че спешно е необходим нов подход в областта на вземането на решения.

1.7. При продължаващия процес на декарбонизация ЕС трябва да завърши изграждането на единния пазар на електроенергия. От основно значение за това е създаването на напълно взаимосвързана мрежа на европейско равнище. Това също така ще спомогне за намаляване на цените на енергията, за борба с инфлацията и ще помогне на дружествата от ЕС да повишат конкурентоспособността си.

1.8. ЕИСК счита, че в една всеобхватна политическа програма за еврозоната през 2024 г. ще е необходимо да се постигне баланс между краткосрочните наложителни нужди като икономическото възстановяване и дългосрочните приоритети като инвестиции, устойчивост, иновации и социално приобщаване.

2. **Контекст на предварителното проектостановище**

2.1. Независимо от изключително трудния глобален контекст с два военни конфликта на границите на ЕС и нарастващо геополитическо напрежение, икономиката на Съюза показа забележителна издръжливост и дори признаци на възстановяване през първото тримесечие на 2024 г.

2.2. В пролетната икономическа прогноза ([1]), представена неотдавна от Европейската комисия, растежът на БВП се оценява на 1 % за ЕС и 0,8 % за еврозоната през 2024 г., което е значително под средното за развитите икономики.

2.3. Очаква се темпът на инфлация да бъде 2,7 % през 2024 г. и 2,2 % през 2025 г. за ЕС, а за еврозоната 2,5 % през 2024 г. и 2,1 % през 2025 г. Очаква се обаче основната инфлация да достигне целта до средата на 2025 г.

2.4. С 2 милиона нови работни места през 2023 г. заетостта в ЕС достигна рекордните 75,5 %, докато безработицата остана на рекордно ниско равнище от 6 %. Съществуват обаче значителни различия по отношение на безработицата между държавите — членки на ЕС. Независимо от факта, че през 2023 г. реалните работни заплати са се повишили с 5,6 %, те остават под равнището от 2021 г. Европейската пролетна икономическа прогноза показва, че връщане на реалните работни заплати към равнището от 2021 г. ще бъде възможно едва след средата на 2025 г.

2.5. Въпреки признаците за връщане на икономиката на ЕС към растеж, рисковете на световно равнище през последните месеци се увеличиха. Настоящият процес на фрагментиране в световен мащаб, включително приемането на протекционистки мерки (тарифи) в световната търговия, и силната променливост на енергийните пазари изглежда представляват основните предизвикателства. Продължаващата инфлация в Съединените щати ще доведе до забавяне в понижаването на лихвените проценти, в резултат на което Европейската централна банка ще отложи намаляването на своите лихвени проценти. Тези два отрицателни фактора за съжаление ще забавят възобновяването на инвестициите, макар че те са по-необходими от всякога за финансиране на усилията ни в областта на конкурентоспособността и отбраната, както разбира се и на двойния климатичен и цифров преход. Освен това публичните ресурси ще бъдат ограничени поради увеличените разходи за изменението на климата, отбраната, процеса на преход и разходите по заеми, както и разходите, свързани със застаряването на населението.

3. **Общи и конкретни бележки**

3.1. ЕИСК отбелязва споразумението между държавите членки по отношение на реформата на Пакта за стабилност и растеж. Новите разпоредби гарантират по-голяма национална ангажираност, но и по-благоприятни правила за изчисляване на бюджетния дефицит, които вземат предвид програмите за съфинансиране с европейски средства. Комитетът счита обаче, че фискалните правила могат да бъдат прилагани стриктно и да засегнат способността на държавите членки да използват фискалната политика, за да противодействат на икономическите спадове и да насърчават инвестициите. Не може да се изключи дори и нов етап на политика на строги икономии. Тъй като в еврозоната няма централизиран фискален орган, в сложните и трудни геополитически условия са необходими допълнителни стъпки към по-координирана фискална политика. Укрепването на фискалната координация между държавите членки от еврозоната е от решаващо значение за гарантиране на възходяща конвергенция, стабилност и устойчивост. Това може да включва по-тясна координация на националните бюджетни политики, както и обсъждане на възможността за съвместни фискални инструменти. В този смисъл ЕИСК счита, че NextGenerationEU доказа колко това е важно и препоръчва подобни инструменти да бъдат част от бъдещата МФР. Освен това ЕИСК се застъпва за балансирана форма на фискална консолидация, която да гарантира, че най-уязвимите и хората с ниски и средни доходи няма да понесат тежестта. Намаляването на разходите за образование, социална сигурност и здравеопазване е сериозен проблем за хиляди хора и подкопава конкурентоспособността, икономическия растеж и политическата стабилност.

([1]) Spring 2024 Economic Forecast: A gradual expansion amid high geopolitical risks, European Commission, 15 май 2024 г.

3.2. Като осъзнава значението на европейските избори през юни, ЕИСК вярва, че справедливият Зелен пакт и справедливата цифровизация би трябвало да останат основните дългосрочни политики на ЕС. За съжаление и двете са засегнати от недостатъчно финансиране, като Европейската централна банка прогнозира необходимост от допълнително годишно финансиране от над 740 млрд. евро. Малките размери и фрагментацията на капиталовите пазари в ЕС карат инвеститорите да преминават на други глобални пазари, по-специално на пазара в Съединените щати. В този контекст ЕИСК счита, че завършването на съюза на капиталовите пазари е приоритет и отново отправя препоръката, която направи в становището си относно икономическата политика на еврозоната за 2024 г. ([2]) Всяко задълбочаване на съюза на капиталовите пазари не трябва, обаче, да бъде за сметка на стабилността на финансовия пазар. ЕИСК припомня предложенията, направени в неговото становище „Съюз на капиталовите пазари за хората и предприятията — нов план за действие“ ([3]).

3.3. Въпреки наличието на напредък към създаването на банков съюз, той остава непълен. Липсата на напълно приложена обща схема за застраховане на депозитите и на солидна рамка за преструктуриране на банките може да доведе до финансова нестабилност. Съществуващите различия в нормативната уредба и практиката в държавите членки водят до финансова фрагментация и възпрепятстват ефективното мобилизиране на финансовите ресурси, по-специално когато става въпрос за финансиране на важни инфраструктурни проекти на европейско равнище. Пример за това е начинът, по който всички европейски системни банки използват предлаганите от американски дружества услуги в облак, защото няма европейски еквивалент. Завършването на изграждането на банковия съюз трябва да бъде приоритет за новия мандат на Европейската комисия.

3.4. Повече от две десетилетия след въвеждането на еврото, в еврозоната все още се наблюдават сериозни несъответствия в икономическите резултати на основните участници (напр. Германия, Нидерландия) и на периферните (напр. Гърция, Испания, Италия). Тези несъответствия може да наложат сериозно бреме за хората, да създадат напрежение и да ограничат ефективността на една единна парична политика. ЕИСК счита, че трябва да се изготви план с мерки за ускоряване на реалната конвергенция. Политиката на сближаване би трябвало да продължи да заема централно място в МФР. Тя може да включва по-гъвкава политика на Европейската комисия по отношение на сливанията или придобиванията, което би могло да доведе до създаването на по-солидни европейски корпорации с капацитет за разработване, научни изследвания и иновации, които ще ги поставят при равни условия с други корпорации, осъществяващи дейност на световно равнище.

3.5. Много държави от еврозоната са изправени пред предизвикателства с необходимост от структурни реформи за укрепване на инвестициите, конкурентоспособността и производителността по устойчив в социално и екологично отношение начин. В трудния глобален контекст ЕС трябва да увеличи максимално конкурентното предимство, предлагано от единния пазар. ЕИСК подкрепя инициативата на Европейската комисия изискванията за докладване да се намалят с 25 %. Намаляването на бюрокрацията и опростяването на административните процедури ще стимулира европейския стопански сектор и ще го направи по-ефикасен и ефективен. Това, обаче, не трябва да бъде за сметка на социалните и екологичните стандарти, както и на правата на работниците и потребителите.

3.6. Един от най-големите недостатъци на еврозоната е липсата на вдъхващ доверие процес на вземане на решения. В много ситуации този процес се оказа бавен и сложен заради принципа на консенсуса. Политически разногласия и различни национални интереси нарушават съгласуваността и ефективността на политиките на еврозоната. ЕИСК счита, че спешно е необходим нов подход в областта на вземането на решения. Би трябвало да се даде приоритет на демократичните институции, основните права и по-ефективното участие на организациите на гражданското общество в процеса на вземане на решения.

3.7. Като част от по-общите усилия за борба с изменението на климата, политиките на еврозоната биха могли да дават приоритет на инвестициите в устойчива инфраструктура, подкрепата за екологични и нисковъглеродни отрасли и за прехода на всички икономически дейности, включително услугите, финансите и недвижимите имоти, а също и на прилагането на механизмите за ценообразуване на въглеродните емисии. Освен това включването на свързаните с климата съображения в рамките на паричната политика ще спомогне за привеждане на финансовите потоци в съответствие с целите в областта на климата. При продължаващия процес на декарбонизация ЕС трябва да завърши изграждането на единния пазар на електроенергия. Предварително условие за това е създаването на напълно взаимосвързана мрежа на европейско равнище.

([2]) Становище на Европейския икономически и социален комитет относно препоръка за препоръка на Съвета относно икономическата политика на еврозоната (COM(2023) 903 final) (ОВ C, C/2024/2104, 26.3.2024 г., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2104/oj).

([3]) Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите — Съюз на капиталовите пазари за хората и предприятията — нов план за действие“ (COM(2020) 590 final) (ОВ C 155, 30.4.2021 г, стр. 20).

3.8. В една сложна и трудна геополитическа обстановка еврозоната би трябвало да се ангажира активно в сътрудничество и дипломация на световно равнище. Това включва застъпничество за многостранно сътрудничество, насърчаване на свободна и справедлива търговия и принос към глобалните усилия за справяне с неотложни предизвикателства като общественото здраве, изменението на климата и заплахите за сигурността.

3.9. В една всеобхватна политическа програма за еврозоната през 2024 г. ще е необходимо да се постигне баланс между краткосрочните наложителни нужди като икономическото възстановяване и дългосрочните приоритети като устойчивост, инвестиции, производителност, конкурентоспособност, финансова стабилност и социално приобщаване. За успешното изпълнение на такива политики от съществено значение ще бъде сътрудничеството между държавите членки от еврозоната, заедно с ефективни механизми за управление както на национално, така и на европейско равнище.

Брюксел, 23 октомври 2024 г.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Oliver RÖPKE